

Függelék

A Columbia Egyetemi Könyvtár által előfizetett CD-ROM adatbázisok. (A név mellett a kiadó neve látható.)

1. *Art Index*. Wilson Line
2. *Biography Index*. H. W. Wilson
3. *BIP Plus & Ulrich's Plus*. R. R. Bowker
4. *Business Periodical Index*. H. W. Wilson
5. *Business Indicators*. Slater-Hall Information Products
6. *CD-ROM Science and Technical Reference Set*. McGraw-Hill
7. *Compustat PC Plus*. Standard and Poor's
8. *County Statistics*. Slater-Hall Information Products
9. *Cumulative Book Index*. H. W. Wilson
10. *Datext Corporation Database*. Lotus Development Corporation
11. *Dissertation Abstracts Ondisc*. UMI
12. *Earthquake Digital Data for Earthquakes of Magnitude Equal to or Greater than 5.5*. National Earthquake Information Center
13. *Embase*. Elsevier
14. *General Science Index*. H. W. Wilson

15. *Geodisc*. U. S. Atlas Geovision Inc.
16. *Humanities Index*. H. W. Wilson
17. *Le Pac. Monthly Catalog*. Brodart Automation
18. *Medline*. Cambridge Scientific Abstracts
19. *Megazine*. Biotech
20. *MLA Bibliography*. H. W. Wilson
21. *NTIS*. OCLC
22. *PAIS on CD-ROM*. Public Affairs Information Service
23. *PC-SIG CD-ROM*. PC-SIG Inc.
24. *Psychlit*. Silver Platter
25. *Readers Guide to Periodical Literature*. H. W. Wilson
26. *Rex*. Foundation for Advanced Religion Studies
27. *Social Science Index*. H. W. Wilson
28. *Sociofile*. Silver Platter
29. *Thesaurus Linguae Graecae Canon of Greek Authors and Works*. University of California, Irvine

/FERGUSON, A. W.: Assessing the collection development need for CD-ROM products. = *Library Acquisitions: Practice and Theory*, 12. köt. 4. sz. 1988. p. 325–332./

(Roboz Péter)

Számítógépes adatbázisok használata a gazdasági főiskolák könyvtáraiban

A mintavételes adatfelvételen alapuló felmérés a gazdasági jellegű (business) főiskolák és egyetemek könyvtárosai körében vizsgálta a számítógépes adatbázisok használatát.

A felmérés módszere

A *Barron's Guide to Graduate Business Schools* 576 olyan USA-beli gazdasági főiskolát és egyetemet sorol fel, ahol diplomát, illetve doktorátust lehet szerezni. Az e kiadványban szereplő minden harmadik felsőoktatási intézmény került a felmérés mintájába. A felvétel adatlapját a gazdasági tájékoztatásra szakosodott könyvtárosnak címezték. Ha ilyen könyvtárost nem találtak, akkor az adatlapot az érintett könyvtár tájékoztatási osztálya vagy nyilvános szolgálata vezetőjének küldték el azzal a kéréssel, hogy továbbítsa a gazdasági témákkal foglalkozó könyvtárosnak. 1986. október végén 310 adatlapot küldtek ki; közülük 1987. január 5-éig 197 érkezett vissza. 38 intézmény azt válaszolta, hogy nincs ilyen könyvtárosa, így 159 választ tudtak feldolgozni és kiértékelni.

A felmérés gazdasági szakreferensen mindazokat a szakkönyvtárosokat és szaktájékoztatókat érti, akik a gazdasági élet (kereskedelem, piac, termelés, pénzügy, közgazdaság stb.) információival foglalkoznak, vagy a könyvtári személyzet bármely tagját, aki jobban eligazodik a gazdaság különféle kérdéseiben, mint a többi könyvtáros. A felvétel adatlapját azért küldték ezeknek a könyvtárosoknak, mivel feltételezhető, hogy ők foglalkoznak a különböző gazdasági adatbázisokban való online kereséssel.

A számításba vett adatbázisokat a Dialog szolgáltatóközpont adatbázisai közül választották ki. A válaszadókat arra kérték, hogy jelöljék meg azokat az adatbázisokat, amelyeket az elmúlt évben használtak. A felmérés tehát csak azt mutatja, hányan használtak valamely adatbázist, azt azonban nem, hogy milyen gyakorisággal. Az 1. táblázat csökkenő sorrendben mutatja be, hogy a Dialog szolgáltatóközpont 40 adatbázisát hány könyvtáros használta 1986-ban.

Ha a felsorolt adatbázisokat típusuk szerint bibliográfiai, céginformációs és numerikus csoportokba osztjuk (ezek aránya kb. 1/3:1/3:1/3), akkor ezek közül 19 bibliográfiai adatbázist 994, 15 céginformációs adatbázist 461, és 6 numerikus adatbázist 95 válaszoló használt. (Ezt a közlemény 2. táblázata tartalmazza, amelyet itt nem közlünk. – A ref.)

A bibliográfiai adatbázisok ilyen nagy mértékű használatának oka, hogy az oktatási intézmény könyvtárában általában nyomtatott formában is megtalálhatók a céginformációs és numerikus adatokat tartalmazó kiadványok.

Az adatfelvételkor megkérték a könyvtárosokat, hogy sorolják fel az általuk leggyakrabban használt öt adatbázist. Az eredmény az volt, hogy a leghasználtabbnak minősített adatbázisok között szerepelnek az 1. táblázatot vezető, a legtöbb könyvtáros által használt adatbázisok, de a második helyre az ERIC (az oktatással kapcsolatos bibliográfiai információk adatbázisa) került, amely nem szerepelt az 1. táblázat listáján. (A részletes adatokat a közlemény 3. táblázata tartalmazza, amelyet itt nem közlünk. – A ref.)

1. táblázat

A leginkább használt számítógépes adatbázisok

Az adatbázis neve	A használók száma az elmúlt évben	A válaszadók %-ában
1. ABI/Inform	135	84,9
2. Management Contents	121	76,1
3. PTS PROMT	90	56,6
4. National Newspaper Index	86	54,1
5. PAIS	82	51,6
6. PTS F & S Index	79	49,7
7. Trade & Industry Index	77	48,4
8. Economic Literature Index	65	40,9
9. PTS Annual Reports Abstracts	54	36,6
10. Newsearch	54	36,6
11. Disclosure II	48	30,2
12. D & B Dun's Market Identifiers	48	30,2
13. Health Planning & Administration	44	27,7
14. Harvard Business Review	39	24,5
15. InvesText	38	23,9
16. PTS Marketing & Advertising	34	21,4
17. Moody's Corporate News	29	18,2
18. D & B Million Dollar Directory	29	18,2
19. Trinet Establishment Database	28	17,6
20. Standard & Poor's News	28	17,6
21. Trinet Company Database	28	17,6
22. PTS US Forecasts	27	17
23. Foreign Trade & Economic Abstracts	27	17
24. Moody's Corporate Profiles	25	15,7
25. D & B International Dun's Market Identifiers	25	15,7
26. D & B Dun's Financial Records	24	15,1
27. Standard & Poor's Corporate Descriptions	22	13,8
28. Disclosure/Spectrum Ownership	20	12,6
29. PTS Time Series	20	12,6
30. Industry Data Sources	17	10,7
31. PTS New Product Announcements	16	10,1
32. Thomas Register	15	9,4
33. PTS International Forecasts	14	8,8
34. Media General Databank	13	8,2
35. PTS International Time Series	13	8,2
36. Insurance Abstracts	10	6,3
37. Canadian Business & Current Affairs	9	5,7
38. Chemical Industry Notes	8	5
39. PTS Aerospace/Defense Markets	6	3,8
40. Finis	3	1,9

A táblázatban szereplő adatbázisok tartalma

1. Üzleti, piaci, általános gazdasági információk, szervezés, vezetés
2. Üzleti, piaci, általános gazdasági információk, szervezés, vezetés

3. Termékek, gazdasági ágak, vállalatok országos piaci, üzleti, műszaki információi, új termékek és technológiák
4. Hírlapok cikkeinek országos indexe (USA)
5. Társadalomtudományi, közigazgatási, politikai, gazdaságpolitikai információk
6. Vállalatokra, termelési ágakra vonatkozó országos piaci, üzleti információk
7. Hírek üzleti, kereskedelmi és ipari napilapokból és folyóiratokból (USA)
8. Általános közgazdasági kérdések
9. 3000 részvénytársaság és multinacionális vállalat alap-, pénzügyi, numerikus és szöveges adatai, jelentések alapján
10. 1700 általános és szakmai lap hírei
11. USA-beli részvénytársaságok adatai
12. 500 ezer vállalat adatai (USA, legfontosabb tőkés országok)
13. Egészségügyi tervezés és igazgatás adatai (USA)
14. A Harvard Business Review c. folyóirat cikkei (USA)
15. Vezető tőkés országok vállalatainak beruházásaira vonatkozó bankadatok teljes szövege
16. Információk fogyasztási cikkek és szolgáltatások piaci, marketing- és reklámadatairól
17. Üzleti hírek, piaci adatok információi 13 ezer részvénytársaságról (USA)
18. Minimum 500 ezer dollár tiszta vagyonnal rendelkező rt. és magánvállalat adatai (USA)
19. 40 ezer, minimum 20 fős vállalat leányvállalataira vonatkozó információk
20. 10 ezer rt. pénzügyi adatai, mérlegbeszámolóit (USA)
21. 250 ezer, minimum 20 fős vállalat egészére vonatkozó információk (USA)
22. Gazdasági, üzleti előrejelzések (USA)
23. Termékek, iparágak termelési, külkereskedelmi előrejelzései idősorokkal (főbb tőkés országok)
24. 4000 jelentős rt. alapadatai és részletes pénzügyi információk (USA)
25. Minimum 10 fős, egymillió dolláros forgalommal rendelkező rt. és magánvállalat forgalmi adatai (USA)
26. 133 tőkés országban működő 500 ezer vállalat adatai
27. 10 ezer rt. és magánvállalat hírei, pénzügyi információi, mérlegbeszámolóit (USA)
28. 5000 rt. részvényeinek megosztása (USA)
29. Termékek termelésére, fogyasztására, árára stb. vonatkozó idősorok (USA)
30. 65 iparág, 100 ezer adatforrására támaszkodó idősorok, előrejelzések (USA)
31. Új ipari termékek termelésére, külkereskedelmére, árára, fogyasztására vonatkozó vállalati bejelentések
32. Ki mit gyárt: 130 ezer vállalat 500 ezer termékcsoport (USA)
33. Előrejelzések, idősorok országokra, ágazatokra, termékekre
34. 4400 részvénytársaságra vonatkozó részletes pénzügyi és kereskedelmi információk
35. Termékek termelésére, árára, fogyasztására stb. vonatkozó nemzetközi idősorok
36. Biztosítási adatok
37. Üzleti, politikai, aktuális hírek (Kanada)
38. Vegyipari piaci, üzleti információk
39. Hadiiparral, űrhajózással, repüléssel kapcsolatos termelési, piaci, új termékekre és technológiákra vonatkozó információk
40. (Financial Industry Informations Service) pénzügyi intézmények marketingtevékenysége

A felmérésből az is kiderül, hogy a keresés nem csak szűk, gazdasági témákra korlátozódik. Csak gazdasági témák keresésével foglalkozik 159-ből 19 válaszadó (11,9%), gazdasági és általános témákkal 67 (42,1%), gazdasági és általános témákkal, valamint egyes szakterületeikkel 57 (35,9%), nem végez adatbázis-kereséseket 16 (10,1%).

A felmérésben arra vonatkozó kérdés is szerepelt, hogy milyen díjakat szabnak a keresésekre. Kiderült, hogy a legtöbb helyen a könyvtár csak a kereséssel kapcsolatban felmerült költségek megtérítését kéri (159 válaszból 104, vagyis a válaszok 65%-a). Vannak esetek, amikor a keresés ingyenes (16 válasz, 10%); van, amikor az önköltségnél magasabb díjat számolnak fel (7 válasz, 4,4%); és van, ahol a felhasználó a költségek egy részét fizeti csak meg (26

válasz, 16,4%). A hallgatók, valamint a tanszékek részére a keresések általában vagy költségtérítéses alapon, vagy pedig ingyen történnek. (A részletes adatokat a közlemény 5. és 6. táblázata tartalmazza. Ezeket itt nem közöljük. – A ref.)

Arra a kérdésre, hogy kívülről érkezett kérésekre is folytathatnak-e keresést, a válaszok zöme igenlő volt (159-ből 110, vagyis 69%), de több helyen magasabb díjazásért, mint amit a belső használótól kérnek. (Lásd a 7., itt nem közölt táblázatot. – A ref.)

/KENDRICK, A. W.: Computer database searching and business librarians. = Online Review, 12. köt. 1. sz. 1988. p. 39–46./

(Horváth Beáta)

ISDN – irány a “modern kommunikáció”

1. Bevezetés

A 19–20. század fordulója táján vezették be a távirót és a távbeszélőt. Ebben az időben lett az elektronikus kommunikációs hálózat a társadalmi infrastruktúra integráns része, párhuzamosan a különböző átviteli lehetőségekkel mind a fejlett, mind a fejlődő országokban. A jövőben ez az elektronikus kommunikációs hálózat fokozatosan átalakul ISDN-né (*Integrated Services Digital Networks = Digitális Hálózatok Integrált Szolgáltatása*). Már 15 éve folytak a viták, készültek a tanulmányok az ITU (Nemzetközi Távközlési Unió) égisze alatt mind a CCITT-ben, mind azon kívül az ISDN koncepciójáról. Ezek azt mutatták, hogy az ISDN koncepciója magában hordozza a modern társadalom fejlődési és alkalmazási irányát és technológiai következményeit mind a nyilvános és magán, nemzeti és nemzetközi (globális) elektronikus kommunikációs hálózatban, mind annak infrastruktúrájában. Ennek a felismerésnek lett következménye az első ütemben a nemzetközi szabványosítás CCITT-ajánlás formájában.

A mai napig a kommunikációs hálózatok kezelői és gyártói az ISDN-tanulmányokat főleg az IDN-re terjesztették ki. Ez technológiai szükségszerűség. Másrészt a modern társadalomban az általános fejlődést vagy a reformokat lényegében az infrastruktúrában, ezen belül a kommunikációban láthatjuk. A fejlett országokban megváltozott az ún. kereskedelmi-ipari társadalom és átalakult információs társadalommá, s ez vált fő tendenciává. Ez szükségessé teszi az elektronikus kommunikáció infrastruktúrájának átalakítását világviszonylatban.

Az ISDN koncepcióját első lépésben két szempontból lehet vizsgálni: az ember társadalmi tevékenysége oldaláról, hogy az információs társadalom mozgása merrefelé halad, vagy az ember kommunikációs, információcserélő, felhasználói tevékenysége oldaláról.

2. A modern kommunikációs környezet

Bemutatjuk, milyen az a modern kommunikációs környezet, amelyen az ISDN koncepciója alapszik (1. ábra).

2.1 Az információs hálózati struktúra általános képe

Három funkcionális tömbje van:

- ▶ információfelhasználói terminálok emberi kapcsolatokkal;
- ▶ hagyományos információátvitel, azaz “tisztá információfelhasználói” kommunikációs hálózat;
- ▶ az információs szolgálat központjai, számítógép-funkciókkal a központban.

Az 1. ábra középpontjában a hagyományos hazai átvitelű kommunikációs rendszerek állnak. Ezek sokféleképpen állhatnak kapcsolatban a nemzetközi átvitelű kommunikációs rendszerekkel. Az ábra bal oldalán a házi és üzleti kommunikációs rendszerek találhatóak. Míg a házi kommunikációs rendszerben a rádió, televízió, telefon és személyi számítógép, az üzleti kommunikációs rendszerben a munkaállomás, a helyi számítógépes hálózat és a hivatali processzor szerepelhet.

A jobb oldalon levő rekeszekben: különböző nyilvános, kívánság szerint, osztottan használható információs központok, rádióállomások, teletext, videotext központok, elektronikus postaközpontok, adatbázisközpontok, számítógépes szolgáltatóközpontok.

2.2 Többrétegű struktúra a tiszta kommunikációs hálózatban

A különböző országokban a telekommunikációs hálózatok különböző fejlettségű struktúrájúak a partikuláris szükségleteknek és a jövőbeni potenciális fejlődésnek megfelelően. Ez háromrétegű lehet: